

AnletsBladet

NR 2

APRIL 2009

Ordföranden har ordet

Vi har nu kommit en bit in på det nya året och har klarat av vår första medlemsträff med Ebbe Schön som föredragshållare (se referat till höger om denna spalt). Även årsmötet är avklarat (läs mer om detta på annan plats). Ingen av styrelsemedlemmarna har avgått utan föreningen kommer att ha samma styrelse som föregående år.

Då vår ekonomi är ganska god kom på årsmötet frågan upp hur vi har tänkt att utnyttja det kapital vi har. En bidragande orsak till att vi har en god ekonomi är bl a Vuxenskolans "hot" att begära hyra för släktforskrummet för ett par år sedan. En kostnad i storleksordningen 5-6000 kronor. Samtidigt stod vi inför risken att behöva köpa nya datorer om vi ville fortsätta med släktforskningen på onsdagarna. Vi började då spara på olika sätt för att få till en "buffert". Nu slutade det hela så lyckligt att vi slapp betala hyra samt att vi fick använda Vuxenskolans datasal. "Bufferten" har vi börjat använda för vår medlemsverksamhet bl a genom att satsa på bra föredragshållare, köpa nya CD-skivor och litteratur till släktforskrummet. Vi gör också olika satsningar för att försöka värva flera medlemmar.

Vi har nu bytt ut Vuxenskolans datasal med åtta datorer mot en lektionssal med åtta bärbara datorer. Till att börja med var det vissa inkörningsproblem

Forts. på sid. 2

Trosföreställningar i våra förfäders muntliga värld

□□□ Ebbe Schön kom till vår medlemsträff den 18 februari 2009 och berättade mycket om de väsen man trott på förr i tiden.

Tror han själv på troll och sådant? Ebbe svarade att han har två jag, där det ena tror och det andra inte. Ibland uppkommer en dialog mellan hans båda jag och tron segrar en dag och inte tron en annan dag. I en hård och tuff värld behöver vi något att tro på. Fantasin blir viktig för oss.

Han berättade om det stora rabalder som uppstod i vårt land efter det att han haft lucköppning i adventskalendern i Sveriges Television. Partiledare Alf Svensson tog upp ämnet i riksdagen, Livets ord och frikyrkor protesterade och man krävde att tv skulle "stoppa trollkalendern nu".

Tomten i folktron var förr en liten grå figur som bodde på gården och som skulle ha julgåvor av folket. Tomten krävde ordning och reda och en slarvig dräng kunde få en örfil av tomten.

Ebbe frågade publiken hur ett **troll** ser ut. Spetsiga öron med ring i, en svans där bak (av kommodell) blev en del av svaren. Våra föreställningar om trollens utseende kommer från John Bauers kända bilder och från leksaksfabrikanternas troll.

Ebbe berättade att i Nordiska museets arkiv finns uppgifter om att troll är tre stycken mycket vackra flickor på ett berg. Troll liknade vanliga människor. Svans hade de inte.

Det hade däremot **skogsrået** som förförde karlar. Skogsrået hade andra namn i olika delar av vårt land, som Skogs-

tippa, Råhanna och Skogssnuvan. Hennes utseende varierade också. I södra Sverige hade hon en urholkning i ryggen och i norra delen svans. Mest utsatta för skogsrået blev kolarna när de vaktade sina milor.

Näcken eller strömkarlen ville dränka människor och han var den skickligaste förvandlaren av alla väsen. Som spelman lärde han ut farliga melodier. Den som spelade dem kunde inte sluta att spela och de som dansade till melodierna kunde inte heller sluta att dansa. De dansade så länge att de nötte ut sina ben. Förtrollningen bröts först när någon skar av strängarna på fiolen. På Ernst Josephssons berömda målning avbildas strömkarlen utan kläder. Men det var fel, enligt Ebbe Schön. Förr avbildade man alla väsen med kläder på sig.

Gengångare pratades det mycket om under hans uppväxt i Bohuslän. En dag på 1930-talet stod hans mor och hängde tvätt utanför huset och Ebbe, 5 år, såg då en kvinna gå över åkern.

-Ser du kärninga? skrek han.

-Tyst med dig unge! sa modern. Det är bara "Stina" från andra sidan berget.

Ebbe var så inne i sin trollvärld att han i första hand trodde att det var ett spöke han såg och inte en levande person. Gengångare trodde de flesta människor i landet på. En gengångare hade något kvar att göra eller berätta innan de försvann.

En annan självupplevd historia var när hans kusin Lars var på besök hos dem. Lars var en mästare på att skrämmas. När

Forts. på sid. 2

FöreningsInfo

BOTVIDSBYGDENS SLÄKTFORSKARFÖRENING

Föreningens adress

Botvidsbygdens Släktforskarförening
c/o Jo Carina Wolff, Storskiftesväg. 118
145 60 Norsborg. Tel. 08-531 822 47,
mobiltfn. 070-351 41 22

Hemsida: www.bsf.se/nu

Styrelsen (riktnr. 08)

Ordf. Hans Stedfeldt, 530 364 77
V.ordf. Carin Johansson, 778 02 51
Sekr. Jo Carina Wolff, 531 822 47
E-post: jo.carina.wolff@telia.com
Kassör: Anita Karlsson, tel. 530 333 10
Klubbmäst. Arne Mattsson, 530 37116
Suppl. Inger Feldhofer, 778 23 51
Suppl. Willy Löfgren, 778 25 68

AnletsBladet

Ansv.utg. Hans Stedfeldt, 530 364 77
E-post: hans@stedfeldt.pp.se
Red. Arne Mattsson, tel. 530 371 16
E-post: armatt@telia.com

Avgifter

Årsavgiften erläggs senast 1 mars.
Medlemsavgift 2009: 175:-
Famijlmedlem: 50:-
Plusgiro: 419 06 23-1

Om du flyttar...

Anmäl din nya adress till:
Anita Karlsson, tel. 530 333 10
E-post: grystigen@spray.se

Styrelsen informerar

Styrelsemöten

Styrelsemöten kommer att hållas onsdagarna den 6 maj och 26 augusti.

Medlemsträffar

Kommande medlemsträffar blir 15/4, 13/5 (studiebesök) och 30/9. Läs mer under kalendarium på sid. 3.

AnletsBladet

söker medförfattare

Snart är det dags för nästa AnletsBlad och till dess behöver vi material. Artiklar, korta eller långa, smånotiser s.k "fynd" under forskningen m.m. Väsna pennan och skriv - tidningen är till för Dig!

Redaktörerna

Trosföreställningar...forts. från sid. 1

Ebbe gick ut för att besöka utedasset såg han en figur som slängde med en svart rock framför den vita husfasaden och sedan försvann. När han kom tillbaka in i huset igen, frågade han Lars vad han hade gjort ute. Men då svarade föräldrarna att Lars hade suttit inne med dem hela tiden.

Gastarna kom upp ur sina gravar och kunde stå i portuppgångarna och vänta. Kom någon förbi dem kunde de ta personen och krama dem. Personen blev gastkramad och blev drabbad av något dåligt, kanske sjukdom eller en oönskad graviditet.

Häxor har man trott på länge i Sverige. Förtalets stora makt är uppenbar när man vet att 300 människor blev avrättade i Sverige som häxor. Häxor flög till Blåkulla på levande varelser enligt protokoll från häxprocesserna. De kunde flyga upp-och nervända med kvastskäftet bakåt och de hade ett horn med smörjmedel med sig. Kaffepanna och svarta katter är nutida påfund.

Lyktgubbarna var lite fredligare än häxorna. Förr trodde man att det kunde vara lantmätare som gjort något fel när de mätte ut gränser för bönderna och att de sedan visade sig som lyktgubbar. Ebbe berättade att han själv har sett en lyktgubbe. Men var det kanske bara gas som trängt upp från marken och antänts?

Trolltallar användes för att bota sjukdomar, speciellt tandvärk. Man skulle ta lite var på en pinne och sedan stryka på tallen som då fick tandvärken.

Andra saker som fredag den 13:e, svarta katter, gå under stegar, lägga nycklar och skor på bord sägs bringa otur. Men hur kan människans påhittade saker påverka vårt öde, frågade Ebbe. Han talade om oturstalet 13 och om olika lyckotal.

Man samlade det onda till speciella tillfällen, som att se en svart katt eller fredag den 13:e för att kunna leva lugnt övrig tid.

I dag är väl vi människor rationella och inte skrockfulla. Nej, vi är lika vidskepiga som förr. Vi tror på kontakter med de döda (seanser) och tror på ödet (horoskop).

Ebbe Schön avslutade sitt intressanta föredrag och fick mycket applåder från den publik han trollbundit med berättelser. □

Anita Karlsson

Ordföranden...forts. från sid. 1

men nu börjar det fungera bra. Vi har bl a den nya CD-skivan "Begravda i Sverige" inlagd och den har för min del varit till stor glädje. Finns man den person man söker så har man här chansen att hitta kanske 5-6 andra släktingar i samma grav och då med födelse- och dödsdag.

Lördagen den 21 mars var det Släktforskningsdag och vi hade representanter från vår förening på biblioteken i Tumba och Huddinge. Förutom information om släktforskning och vår verksamhet hade vi CD-skivor och en ny lärobok i släktforskning till försäljning. Till Huddinge bibliotek kom endast fem intresserade men till Tumba bibliotek kom det ett tjugotal.

Då vårt nästa AnletsBlad kommer ut först i september vill jag passa på och önska BSF:s alla medlemmar en riktigt skön sommar och glöm inte att ni alltid kan gå in på vår hemsida www.bsf.se/nu och läsa om allt som händer inom vår förening. □

Hans

Forskarrummets öppettider och forskarhjälp

Följande onsdagar under våren 2009 är forskarrummet i Broängsgården, Falkvägen 42, Tumba, öppet mellan 13 - 17.

8 april	22 april
29 april	6 maj
20 maj	27 maj

Vill ni ha hjälp att läsa vad som står i kyrkböckerna? Hur ska ni gå vidare? Hur ska ni hitta en försvunnen person? Kom till lokalen i Broängsgården de onsdagar vi har forskarvärdar på plats så försöker de hjälpa till att lösa era problem.

Släktforskar dag i Tullinge

Medlemmar från BSF finns på Tullinge Bibliotek onsdagen den 8/4 mellan kl. 16.00-19.00 för att hjälpa till med släktforskning.

KALENDARIUM

Möteslokal: Broängsgården, Falkvägen 42, Tumba Buss 715 avgår 18.17 och 18.47 från Tumba C och stannar utanför lokalen.

15/4 kl. 19.00 Medlemsträff "Läsa, lära och veta hut"

Professor **Sven Hartman** vid Stockholms Universitet ger en återblick på hur den svenska folkbildningen har utvecklats. 1842 gjordes ett systemskifte i skyldigheten att undervisa barnen i läskunskap men först 1860 infördes allmän skolplikt. Vid tiden för första världskriget infördes den sexåriga skolplikten. Om detta och mer därtill kommer Sven Hartman att berätta. Kaffe serveras från kl. 18.30. Entré 20:-. Icke medlemmar 40:-.

13/5 kl. 18.30 Studiebesök Svartbrödraklostrets härbärge

Bakom en liten svart järndörr vid Järntorget döljer sig resterna av det dominikanerkloster som från 1340-talet fram till mitten av 1500-talet dominerade södra delen av stadsholmen, nuvarande Gamla stan. I de bevarade valven, som nu tillhör Medeltidsmuseet, låg munkarnas härbärge. Adress: Södra Benickebrinken 4 (nära Järntorget), T-bana: Gamla stan. Samling på ovan nämnda adress. Antalet besökare är begränsat till 30 personer. Anmälan om deltagande görs **senast den 6 maj** till Carin Johansson, 778 02 51 eller e-post: carin@medicalsverige.se. Möjlighet till fika efteråt finns i närheten men den bekostas på egen hand.

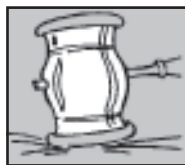
30/9 kl. 19.00 Medlemsträff

Vår medlem och webmaster Mats Johansson berättar om den svenska förvaltningens organisation och dokumentproduktion. Viktigt att veta för att kunna rekonstruera ett ärendes gång och därmed hitta eventuellt bevarade handlingar. Efter föredraget frågestund och allmän diskussion med möjlighet att ta upp eventuella problem eller ge tips och råd till andra medlemmar. Kaffe serveras från kl. 18.30. Entré 20:-. Icke medlemmar 40:-.

AnletsBladet digitalt

Redan idag får ca 30 av våra medlemmar **AnletsBladet** som pdf-fil. Kanske fler av medlemmarna är intresserade? Meddela i så fall din e-postadress till Arne Mattsson, armatt@telia.com.

Årsmötet 2009

□□□ Den 18 mars hölls årsmötesförhandlingar i Vuxenskolan. Efter att kaffet och en härlig gräddtårta hade avnjutits hälsade föreningens ordförande Hans Stedfeldt drygt 30-talet medlemmar välkomna och förklarade mötet öppnat. En tämligen ny medlem, Karl Erik Gräns, valdes till ordförande för mötet och det skötte han alldeles utmärkt. Till sekreterare för mötet valdes Inger Feldhofer. Det beslutades att årsavgiften skall vara oförändrad alltså 175:- kronor och avgiften för familjemedlem 50:- kronor.

Då ingen av styrelsemedlemmarna avgick kommer styrelsen att ha samma sammansättning som år 2008 (se under "FöreningsInfo" på sidan 2). Även revisorerna Lars-Erik Hultman och Inge-Mar Lindström och revisorsuppleanten Gunnar Hoffman omvaldes. Likaså blev det omval på valberedningen, Björn Wennbeck och Christina Westberg.

Inga motioner hade inkommit.

Efter årsmötet höll Sven-Gunnar Broström ett intressant föredrag om vägnamnen i Botkyrka. Han berättade bl.a att många namn faller sig naturliga då de kan hänföras till gårdar, torp, berg och sjöar. Administrativt tillkomna namn kom först i början på 1900-talet. Tidigare använde man inte benämningen väg utan gata inom Tumba municipalsamhälle. 1955, då municipalsamhället upphörde och blev en del av Botkyrka kommun, kom alla gatorna att benämnas vägar.

De äldsta vägsträckningarna inom kommunen härstammar troligen från vikingatiden. Bland de mera kända gamla vägsträckningarna nämndes Göta landsväg. Den finns bevarad som grusväg från Flottsbrobacken i Huddinge över Flottsbronäset och fram till Avstyckningsvägen i Alby. Vid Kumla gårdsväg finns fortfarande den gamla stenbron från 1800-talet. Mycket mer om de gamla vägarna i kommunen finns att läsa i boken "Vägnamnen i Botkyrka".

Detta intressanta föredrag tillsammans med fina bilder från olika delar av Botkyrka blev en värdig avslutning på en trevlig kväll. □

Text: Hans Stedfeldt

Statens arkiv - nytt nummer

Med start den 19 december inför Statens arkiv successivt ett nytt telefonsystem, som när allt är klart innebär att de har ett gemensamt växelnummer. På det sättet behöver den som ringer till dem bara hålla reda på ett enda nummer och kommer alltid rätt. Det nya numret är alltså numera 010-476 70 00, och då lär man hamna i Ramsele.

De olika landsarkiven har också kvar sina gamla direktnummer, som man hittar på deras hemsidor under "Kontakta oss", vilket kanske är behändigare om man vet vart man vill. Annars är nog det nya bra. □

Källa: *Vi Släktforskare* nr 8/2009

Sörmländska Släktforskar- mässan i Eskilstuna

Lördagen den 17 oktober kl 09.00-17.00 i Munktellmuseet.

- Utställare från sörmländska släktforskarföreningar och från rikstäckande föreningar finns på plats.

- Föredrag kommer att hållas i mässhallen med bl.a Kalle Bäck om Statare och torpare.

- Det kommer att finnas en kaffehörna, och matserveringar i närheten av museet. Hjärtligt välkommen till en spännande dag. Entré 40:- ger dig tillträde till både mässan, föredragen och Munktellmuseet.

Nyköping-Oxelösunds Släktforskarförening.

Katrineholm-Flen-Vingåkers Släktforskarförening.

Eskilstuna-Strängnäs Släktforskarförening.

Kassören meddelar...

Medlemsavgiften:

Flera av våra medlemmar har ännu ej betalat medlemsavgiften. Vi bifogar nytt inbetalningskort med detta Anletsblad och ber er att betala snarast.

Nya medlemmar:

Sedan manusstoppet för **AnletsBladet** nr. 1/2009 har föreningen fått 5 nya medlemmar som hälsas hjärtligt välkomna.

Gun-Britt Nederdal/Andréen	Tullinge
Marianne Bergkvist	Tullinge
Marie-Louise Norström	Tumba
Gunilla Karlsson	Rönninge
Weine Karlsson	Rönninge

Sockenbeskrivningar

Vid en anbytarträff i Härad, köpte jag Gustaf Erikssons bok "Sockenbeskrivningar", folklivet i Åkers och Rekarne Härad. På sidan 62 fann jag följande anekdot om män och kvinnor i Sörmland. Bemålde fjärdingsman J.E. Söderlund var gift med Brita Chatarina Andersdotter, dotter till Anders Bengtsson/Insulander i Stora Gredby, Härad. Brita Chatarina var kusin med min mormors farfar Erik Ersson/Insulander född 1799 i Stora Gredby, Härad. Tänk vad man kan hitta på anbytarträffar.

Gåsmyrgubben, torpare under Näsbyholm, en kunnig man i handaslöjd men kort i förståndet. Han gjorde bösstocker som voro utmärkta för sin tid, han högg slipsten och kvarnstenar, vilka ansågs för riktig konst, han var Skomakare m.m, men han var ock ett verkligt original. Sträfva och rödagtiga polisonger, stora, serdeles ovanligt stora, i krokarna virade röda ögonbryn, rödagtigt hår och i följd deraf sträfva anletsdrag, men ännu och dess mer sträfva och bestämd i sitt tal, uppförande och moraliska karaktär. Han var väl sjelfvidskeplig och umgicks mycket med vidskepligt kurerande såsom i synnerhet att bota bössor som voro skämda och kanske mycket annat.

Han hade en gång en bössa som var så beskaffad att då han måttade på ett hus så träffade ej ett enda hagel i någon vägg men sköt säkert på foglar på ovanligt håll. Satt en fogel på en gärdesgård på nackstängen så skulle han sigta på foten men satt fogeln vid foten så skulle han sigta på nacken.

Han köpte en klocka på en auktion och såsom kunnig skulle han uppsätta henne sjelf och detta måste ske efter vattpass, men fastän han försökte i alla fyra hör-

nen i stugan så ville ej klockan gå. Så beklagade han sig för fjerdingsmannen Söderlund, som var tidens orakel. Denne gaf honom det rådet att röka med hvitlök och svafvel på den plats der klockan skulle stå, först sedan skulle han, Söderlund, uppsätta klockan hvilket ock skedde. Men Söderlund förstod sej på klåcken han.

Han talde någon gång om sin hustrus duglighet i hushållsväg och fällde det yttrande att *kokä ho välling så var de Sk-t, kokä ho gröt så var sk-t, sydde ho e skjortä så va de sk-t* m.m (om allt hvad hon gjorde) *men spann de gjole ho söm en förbannäd bra kar.*

En gång var han vid Kumla hemman i Härad på skoarbete, och när detta var slut och han sammanlagt sina verktyg, hopsamlade han äfven alla beckträdstumpar i synlig mening att dem medtaga. Bonden Per Persson, en hedersman, säger: *di där må du felle inte få ta med dej, för ja ha släppt te skogarne*, men Gåsmyrn tager en knif oh under yttrande: *ha du släppt te skogarne, så ha ja släppt te börsten*, afskar (han) borsten på knippan. Således fick bonden behålla hvad honom tillhörde ehuru utan nytta.

Hans Son Pehr var högst egen, niten (nitisk) och snål men dum. En klocka hade han efter sin fader och den hade han insydd i en skinnpung och bortbyttes ej för något pris, men deremot var hans hufvudpassion att byta snusdosor. Han hade många dosor ständigt i fickan af olika godhet så det skulle alltid passa att byta, och i flera socknar fanns väl ingen snusdosa som saknade hans bömärke. Dennes Son är lika egen i serkillda ämnen.

Gunnar Lindström

DDSS lever!

I en diskussion på Anbytarforum under januari frågades om det skulle bli några uppdateringar av den Demografiska Databasen Södra Sverige (DDSS) inom en närmare framtid? I ett följande inlägg berättade skribenten att han talat med några från Landsarkivet i Lund om detta på Släktforskarlagarna i Malmö, och då fått veta att aktiviteten i stort sett upphört p.g.a ändrade bidragsregler etc.

Något senare skrev Annika Otfors följande: "Då kan jag berätta att vi i Kallinge jobbar för fullt med DDSS! Vi är tyvärr den enda enheten kvar i Blekinge, sedan både Olofströms och Karlskrona kommuner lagt ner sina verksamheter. För närvarande är vi 3 stycken som jobbar med DDSS i Kallinge. De andra hos oss jobbar med att indexera åt SVAR.

Det vi jobbar med nu är de sista delarna av Karlskrona stadsförsamling, vad det gäller DDSS. (Detta betyder inmatning och kontroll innan materialet skickas iväg till Lunds landsarkiv för sista kollen). Vi har skrivit av alla böckerna och då menar jag föddavigda och döda från ca 1870 och fram till 1894. Då får i alla fall de som börjar släktforska något att leta på".

Källa: Vi Släktforskare nr 8/2009

Göta hovrätt nu i Vadstena

Sedan augusti 2008 befinner sig hela Göta hovrätts arkiv i Vadstena, och då på Landsarkivet.

Göta hovrätt instiftades under drottning Kristinas förmyndarregering den 5 november 1634. Domstolen fick - och har alltjämt - sin kansliort i Jönköping. Den är den näst äldsta av vårt lands sex hovrätter, den äldsta är Svea hovrätt som inrättades 1618.

Göta hovrätts verksamhetsområde var från början Götaland och Värmland. Senare - efter frederna i Brömsebro år 1645 och i Roskilde år 1658 - tillfördes hovrätten även landskapen Skåne, Blekinge, Halland och Bohuslän. Från 1813 hör Värmland till Svea hovrätt. 1820 inrättades Hovrätten över Skåne och Blekinge.

Detta innebär att alla renoverade domböcker för Värmland före 1813 och för Skåne och Blekinge före 1820 nu finns lätt tillgängliga i Vadstena.

Källa: Vi Släktforskare nr 8/2009

3 förmåner

Sveriges Släktforskarförbund har förhandlat med tre leverantörer av arkivprogram för medlemmar i föreningar anslutna till förbundet.

GENLINE.SE
KYRKBÖCKER PÅ NÄTET

Genline: 1.395 kr/år.

Arkiv Digital: 1.095 kr/år.

Ancestry: 1.499 kr/år.